

METODICKÉ DOPORUČENÍ PRO PRÁCI SE VZDĚLÁVACÍM OBSAHEM VE ŠKOLNÍM ROCE 2021/2022

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

ČŠI | Česká školní
inspekce

MŠMT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Praha, 24. srpna 2021

METODICKÉ DOPORUČENÍ PRO PRÁCI SE VZDĚLÁVACÍM OBSAHEM VE ŠKOLNÍM ROCE 2021/2022

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s Českou školní inspekcí a Národním pedagogickým institutem České republiky připravilo soubor metodických námětů a doporučení, jak mohou ředitelé škol, učitelé a další pracovníci škol postupovat při práci se vzdělávacím obsahem a při upřesňování rozvržení učiva ve školním roce 2021/22, v kontextu řešení dopadů dlouho trvající distanční výuky během pandemie nemoci covid-19. Cílem metodických doporučení je nabídnout takové postupy, které mohou pomoci v případech, kdy v důsledku problematického zapojení žáků do distanční výuky u některých žáků vznikl propad v naplnění očekávaných výstupů Rámcového vzdělávacího programu.

Metodické doporučení je určeno základním školám a nižším stupňům víceletých gymnázií. Střední školy mohou postupovat přiměřeně dle obecného textu doporučení s ohledem na specifika příslušného typu školy.

Obsah:

Doporučení pro ředitele

Doporučení pro učitele

Příloha: Příklady pro výběr zásadního vzdělávacího obsahu.

Doporučení pro ředitele

Ředitelé škol jsou nejzásadnějšími tvůrci vzdělávacích strategií na úrovni školy a také garanty kvality a efektivity vzdělávání ve škole. I během dlouhého období distančního vzdělávání, a zejména ve školním roce 2020/2021, kdy již všichni disponovali mnoha zkušenostmi z distančního vzdělávání realizovaného na jaře 2020, většina ředitelů škol úspěšně plnila úkoly spojené s řízením a koordinací této formy výuky a snažila se dělat maximum možného pro zajištění udržitelné formy a odpovídající kvality distanční výuky, která bude co nejvíce přínosná pro jejich žáky¹. Nyní je na místě soustředit se na nový školní rok a společně usilovat o minimalizaci různých negativních dopadů. Díky mnoha informacím o podobě distančního vzdělávání v jednotlivých fázích jeho realizace, po reflexi pozitivních přístupů i problematičtějších jevů a se zohledněním zkušeností ředitelů škol, učitelů i dalších odborníků tak přichází rezort školství, mládeže a tělovýchovy s doporučeními v oblasti vzdělávacího obsahu, která by měla zvládnutí tohoto náročného období pomoci.

Doporučení jsou opět směřována především k ředitelům škol, protože právě jejich přístupy a zvolené postupy budou mít pro zvládnutí mnoha problémů, které plynou z negativních dopadů distanční výuky, jako je např. problematické zapojení mnoha žáků do distančního vzdělávání, klíčový význam. Výrazné rozdíly mezi zvládnutím vzdělávacího obsahu mezi žáky a také rozsáhlé mezery ve zvládnutí předpokládaných dovedností a znalostí bude možné minimalizovat jen díky společnému úsilí všech pedagogů, které bude ředitel školy efektivně koordinovat. Pouze školy, ve kterých jejich ředitel, resp. celé vedení plní svou úlohu koordinátorů pedagogického procesu, dokážou zvládnout náročnost úkolů, které bude třeba při řešení dopadů pandemie do oblasti vzdělávání vykonat.

Součástí doporučení jsou také informace o tom, co a jak bude v dané problematice sledovat a hodnotit Česká školní inspekce (dále také „ČŠI“), přičemž samozřejmě platí, že v případě potřeby budou jak Česká školní inspekce, tak i Národní pedagogický institut ČR, poskytovat školám potřebnou metodickou podporu.

¹ Podrobněji v tematické zprávě ČŠI z března 2021 dostupné [zde](#).

1) Věnujte dostatek času zpětnému ohlédnutí za distanční výukou.

Období distančního vzdělávání se všemi svými průvodními jevy a souvislostmi bylo pro všechny jeho účastníky v mnoha směrech nové a pro řadu z nich nepochybně znamenalo velkou zátěž. Klíčový význam pro úspěšný přechod do dalšího období má proto společná reflexe této jedinečné zkušenosti, která bude provedena s určitým odstupem a bude zaměřena na využití těchto zkušeností v budoucnosti. Vyhradte si na tuto reflexi dostatečný čas, proveďte ji společně se svými učiteli a využijte při ní také zpětnou vazbu k období distančního vzdělávání od žáků a jejich rodičů. Pojmenujte, co se vám ve škole (třídách) osvědčilo, co se dařilo, co nového jste se při zvládnání této krizové situace naučili a co se ukázalo jako efektivní prostředek pro vzdělávání. Zároveň identifikujte slabá místa, nezdary a pokuste se odhalit jejich příčiny. V mnoha školách distanční výuka přinesla i nové pozitivní zkušenosti (např. nové možnosti komunikace s rodiči, kreativitu žáků, využívání digitálních technologií ve výuce některých předmětů, využívání on-line sdíleného prostředí pro skupinovou práci žáků, zvýšení samostatnosti a odpovědnosti za vlastní vzdělávací povinnosti apod.). Společně pak hledejte shodu na cíleném využívání pozitivních zkušeností v následujícím školním roce (nemusí jít o všechny zkušenosti, spíše se zaměřte na ty, které se dají využít větším počtem pedagogů). Zároveň využijte zkušeností se vzájemnou kolegiální podporou při odstraňování příčin některých slabých míst.

ČŠI bude sledovat, jak se vedení školy spolu s učitelským sborem věnovalo reflexi distanční výuky a které z nových zkušeností, jež škola získala během distanční výuky, v letošním školním roce cíleně využívá a jak se jí to daří.

2) Zaměřte se na ověření dosažených výsledků a vzdělávacího pokroku u každého žáka.

Kvalitní informace o dosažených výsledcích vzdělání každého žáka a o pokrocích, které v uplynulém školním roce ve vzdělávání učinil, je východiskem pro efektivní úpravy vzdělávacího obsahu i následnou výuku. Stejně jako tomu bylo na konci školního roku minulého, využijte i období po zahájení nového školního roku k získání dalších informací o zvládnutém vzdělávacím obsahu u jednotlivých žáků. Je vysoce pravděpodobné, že u některých žáků bude patrný výrazný rozdíl mezi učivem probraným a učivem skutečně osvojeným. Cílem takového ověřování dosažených znalostí a dovedností ovšem není získávání klasifikačních podkladů, ale co nejpodrobnější pedagogická diagnostika a získání relevantních informací využitelných pro další pedagogickou práci. Zajímat by vás mělo např. to, jak obtížné úlohy v daném tématu žák zvládne řešit, co z probraného učiva dokáže sám nebo ve skupině aplikovat, které dovednosti dokáže samostatně uplatnit apod.

Jedním z diagnostických nástrojů jsou třeba testové úlohy umístěné v inspekčním systému elektronického testování InspIS SET, díky kterým může škola získat dílčí porovnání v jednotlivých vyučovacích předmětech a ročnících. Využití této testovací aplikace je zcela zdarma a získané výsledky má k dispozici pouze daná škola. Veškeré informace k systému InspIS SET naleznete na www.csicr.cz a v případě jakýchkoli dotazů můžete využít i systém [InspIS HELPDESK](#).

Nad rámec autonomního využití inspekčního testovacího systému InspIS SET i databanky úloh, což lze učinit kdykoli ze strany každé školy podle jejího vlastního uvážení, připravila Česká školní inspekce pro základní školy a víceletá gymnázia také možnost dobrovolné účasti na procesu ověřování výsledků žáků na úrovni 5., 7. a 9. ročníků základních škol, s obsahovým zaměřením na český jazyk, matematiku a anglický jazyk. Cílem zjišťování je poskytnout žákům, jejich rodičům, učitelům a ředitelům škol objektivizovanou a relevantní informaci o výsledcích vzdělávání v kontextu dopadů mimořádných opatření (dlouhodobá absence prezenční výuky). Získané informace mohou být nejen zpětnou vazbou pro žáky a jejich zákonné zástupce, ale také významným evaluačním nástrojem pro školy (vlastní hodnocení efektivity vzdělávání). Výsledky testování budou k dispozici pouze škole. Cílem není využití výsledků testování pro externí hodnocení škol, ale výhradně pro podporu vzdělávání v nich. Proto vedle standardních výsledkových sestav v prostředí systému InspIS SET budou mít školy k dispozici ještě rozšiřující reporty v systému InspIS DATA, které poskytnou porovnání výsledků školy se skupinami dalších škol obdobných charakteristik. Současně Česká školní inspekce poskytne školám podrobnější metodický komentář k obsahu testů s doporučeními, jak se zjištěními týkajícími se úrovně znalostí a dovedností žáků ve vybraných vzdělávacích oborech pracovat dále ve výuce. Tuto nabídku od České školní inspekce na začátku prosince 2020 obdržely elektronicky všechny základní školy a všechna víceletá gymnázia, zájem o účast vyjádřilo více než tisíc z nich.

Ověřování výsledků mělo být realizováno v průběhu 2. pololetí školního roku 2020/2021, s ohledem na konečnou délku trvání distančního vzdělávání však bude toto dobrovolné indikativní testování realizováno až na začátku školního roku 2021/2022 (pravděpodobně během období října a listopadu). Školy, které při první výzvě o účast zájem neprojeví, ale chtěly by tak z jakéhokoli důvodu přece jen ještě učinit, mají možnost nahlásit České školní inspekci svůj zájem prostřednictvím systému [InspIS HELPDESK](#) do pátku 10. září 2021.

Velmi pravděpodobně bude úroveň dosahovaných výsledků ve vztahu k očekáváním u konkrétních žáků v konkrétní třídě i škole různá. Optimální reakcí na nedosažení očekávaných výsledků je naplánovat takové rozvržení vzdělávacího obsahu, které bude umožňovat diferenciaci výuky směrem k žákům s identifikovanými nedostatky, ale i k žákům, kteří daný obsah již zvládli, případně jej zvládli na vyšší úrovni než ostatní. Zjištěné nedostatky u některých žáků by neměly být důvodem omezení učení u dalších skupin žáků.

Jak již bylo zmíněno, pro ověřování dosažených výsledků je vhodné využívat i takové formy, které primárně neslouží jako podklad pro klasifikaci (např. zkoušení, písemné opakování nebo testování), ale umožňují učitelům vidět aplikaci znalostí i dovedností žáků v relativně přirozených situacích, případně rozvoj kompetence k učení. Nemusí jít o individuálně cílené úlohy, ale může jít o práci ve dvojicích nebo o práci skupinovou. Je možné realizovat konkrétní vlastní výukové projekty v daném předmětu, vrstevnické učení žáků mezi sebou, případně lze využít úlohy s konkrétními výstupy (např. vytvoření myšlenkové mapy z aplikace probraného obsahu na konkrétní situaci). Je možné využít také úlohy uvolněné z mezinárodních šetření, které mají výrazný didaktický potenciál a jsou velmi dobře využitelné ve výuce při rozvoji čtenářských, matematických či přírodovědných dovedností žáků. ([odkaz na publikace Inspirace pro rozvoj gramotností](#), [Uvolněné úlohy z přírodovědné gramotnosti PISA](#), [Uvolněné úlohy ze čtenářské gramotnosti PIRLS](#), [Uvolněné úlohy TIMSS](#)). Pro práci s těmito úlohami přímo ve výuce nabízí Česká školní inspekce zdarma i vzdělávací program pro učitele, a to v prezenční (více informací [-zde-](#)) i on-line variantě (více informací [-zde-](#)). V případě zájmu zajištění takového vzdělávacího programu pro učitele se na Českou školní inspekci obraťte prostřednictvím systému [InspIS HELPDESK](#).

ČŠI bude sledovat, jak se dařilo a daří školám sledovat výsledky vzdělávání jednotlivých žáků a identifikovat individuální dosažený pokrok ve vzdělávání u každého žaka a jak na základě dosahované úrovně výsledků učitelé upravují svou výuku u jednotlivých skupin žáků, jaké způsoby, nástroje škola, resp. učitelé pro sledování výsledků vzdělávání využívají apod.

3) Ověřování dosahovaných výsledků vzdělávání a sledování vzdělávacího pokroku se cíleně věnujte i v průběhu školního roku.

Vzhledem k délce distanční výuky není reálně možné ověřit celý rozsah zvládnutého vzdělávacího obsahu z období distančního vzdělávání v období po zahájení školního roku 2021/2022. Z tohoto důvodu bude v novém školním roce nutné věnovat průběžně zvýšenou pozornost zmapování různé úrovně dosažených výsledků u jednotlivých žáků. V případě výrazných nedostatků u některých žáků je vhodné operativně upravit vzdělávací obsah (jeho hloubku a rozsah), aby bylo možné výuku v potřebné míře individualizovat a diferencovat s cílem snížení nebo odstranění zjištěných vzdělávacích deficitů.

ČŠI bude sledovat, do jaké míry výuka reflektuje dosažené výsledky vzdělávání jednotlivých žáků a zda je vzdělávací obsah přizpůsoben potřebě snižovat či odstraňovat vzdělávací deficity vzniklé u jednotlivých žáků. Typickým indikátorem je to, zda jsou jedním z podkladů pro plánování výuky i informace o zvládnutí předcházejícího vzdělávacího obsahu.

4) Upravte vzdělávací obsah tak, aby umožňoval efektivní diferenciaci a případně individualizaci výuky.

Cílem případných úprav vzdělávacího obsahu ve školním roce 2021/22 je nalézt na konkrétní škole (ve třídě) přijatelnou rovnováhu mezi potřebou vyrovnat pomocí diferenciaci výuky vzdělávací deficity vzniklé v předchozím školním roce a zároveň zajistit zvládnutí stěžejního vzdělávacího obsahu letošního školního roku tak, aby odpovídal doporučením uvedeným v kapitolách pro jednotlivé vzdělávací obory. V letošním školním roce není pro kvalitní plánování rozvržení vzdělávacího obsahu nutné měnit školní vzdělávací program (dále jen „ŠVP“)

nebo vydávat jeho aktualizovaný dodatek (**Česká školní inspekce nebude provádět kontrolu aktuálnosti ŠVP nebo jeho souladu s příslušným RVP**). Důležité je, aby vzdělávací obsah vycházel z identifikovaných výsledků vzdělávání a odpovídal RVP ZV ve smyslu doporučení uvedených k jednotlivým vzdělávacím oborům. Případné změny oproti ŠVP je nutné evidovat vhodným efektivním způsobem tak, aby jim učitelé rozuměli a žáci i jejich rodiče k nim měli přístup. Při úpravách rozsahu vzdělávacího obsahu je vhodné využít zkušeností s distanční výukou, kdy bylo často nutné omezit rozsah probíraného ve prospěch procvičení dovedností. Úpravy vzdělávacího obsahu reagující ve školním roce 2021/22 na omezenou výuku v předchozím roce není potřebné promítnout do školního vzdělávacího programu. Pokud se s pedagogy rozhodnete zkušenosti do svého ŠVP promítnout, je to možné provést až později po zvládnutí nadcházejícího školního roku.

Činnosti spojené s úpravou vzdělávacího obsahu na škole koordinujte tak, aby rozsah změn v jednotlivých vyučovacích předmětech a u jednotlivých vyučujících odpovídal reálné situaci zjištěné kvalitní reflexí a aby nedocházelo k tomu, že je v některých předmětech učivo frontálně probíráno v příliš detailním rozsahu bez ohledu na slabé výsledky žáků. Pro některé učitele může být obtížné stanovit, který vzdělávací obsah je ten podstatný a zásadní. V tom mohou učitelům pomoci příklady zpracované Národním pedagogickým institutem České republiky, které jsou v příloze.

ČŠI bude sledovat, zda a jak vedení školy řídí kurikulární práci jednotlivých učitelů, jak efektivní jsou použité formy evidence plánování vzdělávacího obsahu, zda se jedná jen o administrativní nástroj, nebo zda s plánem vzdělávacího obsahu učitelé pracují i na základě ověřovaných výsledků vzdělávání jednotlivých žáků apod.

5) Soustřeďte pozornost na zlepšení vzdělávacích výsledků různých skupin žáků

Úsilí pedagogů směřující ke zkvalitňování výsledků každého žáka (dosahování osobního maxima) by mělo být samozřejmostí. Identifikovaným problémem jsou však zvětšující se rozdíly mezi dosahovanými výsledky u jednotlivých žáků v důsledku distanční výuky a často problematického zapojení žáků do distanční výuky. Mezi žáky s problematickým zapojením do distanční výuky mohli být jak žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, tak i žáci bez nich. Podpora žákům, kteří zatím nedosahují zamýšlených výsledků vzdělávání, musí být efektivní (k zjištění efektivnosti musí být průběžně vyhodnocovaná). Zvolené formy podpory musí být pro žáky smysluplné a přizpůsobené jak jejich možnostem, tak v rámci možností i jejich zájmu. Každý žák by měl mít díky kvalitní podpoře možnost zažít ve škole úspěch. Klíčovou roli v tomto procesu může hrát třídní učitel, který může pomoci koordinovat přístup jednotlivých učitelů k žákům tak, aby podpora skutečně žákům pomohla. (Například koordinací doučování z více předmětů zároveň, podporou vzájemné komunikace a spolupráce doučujících pedagogů s cílem výuku žáka vhodně diferencovat případně navrhnout postupně doučování tak, aby bylo pro žáka svým obsahem i rozsahem přínosné.). K využití prostředků z Národního plánu doučování k doučování a další metodické podpoře, viz web [doučování \(edu.cz\)](https://edu.cz).

ČŠI bude sledovat, jak se škole podařilo nastavit efektivní podporu žákům, zda je ve škole zajištěna např. třídními učiteli koordinace podpory mezi doučováním a běžnou výukou apod. Zároveň bude sledovat, jaké formy podpory učitelé realizují a které z nich jsou pro žáky přínosné, resp. zda se daří díky nim snížit v průběhu roku velké rozdíly mezi vzdělávacími výsledky jednotlivých žáků.

6) Využijte zkušeností z distanční výuky pro proměnu způsobů hodnocení výsledků vzdělávání.

Jednou z oblastí, která přinášela v době distanční výuky ve většině škol nejvíce obtíží, bylo hodnocení výsledků žáků především v průběhu výuky. Pro hodnocení ve školním roce 2021/2022 využijte svých zkušeností s průběžným hodnocením během distanční výuky a také vhodných nástrojů pedagogické diagnostiky plynoucí z dobré znalosti vzdělávacího obsahu a vašich didaktických dovedností. Vhodné jsou zejména efektivní metody formativního hodnocení. Formativní hodnocení může být vhodně poskytováno učitelem, ale i žáky v rámci vrstevnického hodnocení, případně při využívání sebehodnocení. V průběhu výuky používejte již osvědčené nástroje pro získávání zpětné vazby od žáků. Uvedené nástroje by neměly znamenat zvýšení administrativní zátěže pro učitele tím, že budou psát dlouhé texty, ale měly by přinést zefektivnění výuky díky propojení

hodnocení a získávaných dovedností příp. znalostí (intenzivní popisná zpětná vazba). Průběžné sledování dosahovaných výsledků (zvládnání učiva) by mělo být podkladem pro plánování výuky a také podkladem pro dlouhodobou reflexi výuky.

Využijte tohoto školního roku k tomu, abyste podpořili zavádění různých způsobů formativního hodnocení v průběhu výuky mezi učiteli, ale i rodiči (vysvětlování principů a přínosů formativního hodnocení). Při hodnocení výsledků vzdělávání využívejte ve vhodných případech, kterými může být např. hodnocení mladších žáků na prvním stupni základní školy nebo žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kromě běžné klasifikace také výhod slovního hodnocení, případně kombinaci klasifikace a slovních komentářů. Propojení vzdělávacího obsahu s hodnocením je v případě klasifikace často formální, přičemž kvalitní slovní hodnocení dokáže míru zvládnutí vzdělávacího obsahu lépe popsat.

ČŠI bude sledovat formy hodnocení a poskytování zpětné vazby žákům včetně využívání formativního hodnocení, sebehodnocení a vrstevnického hodnocení. Zároveň budou sledovány způsoby efektivní práce s výsledky žáků pro zkvalitňování výuky.

7) Navažte digitalizací výuky na dobré zkušenosti z období distančního vzdělávání.

Získané zkušenosti s využíváním digitálních technologií ve výuce je vhodné v následujícím období cíleně podpořit. K tomu je možné využívat jak reflektování zkušeností učitelů v rámci školy, tak i rozvržení a úpravu vzdělávacího obsahu tak, aby výuka umožnila efektivní využívání digitálních technologií, optimálně každým žákem. Zkušenosti s digitální podporou distanční výuky využijte při zavádění některých prvků distančního vzdělávání do prezenční výuky. Cílem by nemělo být přenesení učení ze školy domů, ale především individualizovaná podpora rozvoje i zájmu a nadání jednotlivých žáků, ale i podpora v učení pro žáky, kteří budou nepřítomni apod.

ČŠI bude sledovat, jak jsou účelně využívány digitální technologie během výuky, a to především ze strany žáků. Zároveň budou zjišťovány pozitivní zkušenosti škol s aplikací prvků distanční výuky do běžné výuky tak, aby byla vhodně podpořena individualizace vzdělávání.

8) Využijte zkušenosti z komunikace s rodiči a navažte na ni tak, že ji budete zintenzivňovat i když bude po celý rok probíhat výuka v běžném režimu.

Zkušenosti škol z období distanční výuky potvrdily, jak klíčový význam má dobře fungující komunikace s rodiči. Pokud jste v této oblasti identifikovali slabá místa, věnujte jim v letošním školním roce pozornost a cíleně dále rozvíjejte komunikaci s rodiči. Jedním ze základních znaků dobře nastavené komunikace je, že se ke každému rodiči dostanou informace takovou cestou, která je pro něj nejsnazší. Mnoho rodičů mohlo získat z distanční výuky, kterou sledovalo z domova, domnělý obraz její nízké kvality. Věnujte pozornost odstranění slabých míst ve výuce, pokud byla skutečná a poskytněte vhodnou formou rodičům možnost přesvědčit se, že kvalitě vzdělání jejich dětí věnujete ve škole maximální úsilí.

ČŠI bude zjišťovat, zda se vedení školy daří kvalitně komunikovat s rodiči žáků a zda jsou pro komunikaci využívány formy, které jsou pro rodiče výhodné, včetně forem využívajících digitální technologie.

Doporučení pro učitele

1) Reflektujte svou výuku i dosažené vzdělávací výsledky a vzdělávací pokrok jednotlivých žáků.

Využijte různé vhodné nástroje pro ověřování dosažených výsledků vašich žáků. V maximálně možné míře pracujte se sebehodnocením žáků, nabízejte jim vhodné nástroje pro takové sebehodnocení. Vypracujte si hodnotící kritéria (ideálně ve spolupráci se žáky – pokládejte si spolu s nimi otázky „co znamená, že bylo dosaženo tohoto vzdělávacího výsledku“, „jak ověřím, že k tomu došlo“, „které kritérium dobře popíše, že se tak stalo“.

Je velmi pravděpodobné, že bude ve třídě letos více žáků, kteří si z předchozího probraného učiva pamatují jen velmi málo nebo téměř nic. Pro kvalitní zmapování dosažené úrovně můžete autonomně a zcela zdarma využít i testové úlohy umístěné v inspekčním systému elektronického testování [InspIS SET](#). Vzhledem k délce distanční výuky věnujte průběžnému zjišťování čas také v průběhu školního roku, neboť je pravděpodobné, že žáci budou mít nedostatky, které se projeví až ve specifických tématech.

ČŠI bude sledovat, zda je v období po zahájení školního roku a také v jeho průběhu věnován dostatek prostoru zjišťování výsledků žáků i sledování jejich vzdělávacího pokroku a zda je na jejich základě podle potřeby upravována výuka.

2) Ve spolupráci s vedením školy a ostatními pedagogy rozvrhněte a upravte obsah vzdělávání tak, aby vám umožnil diferencovat výuku.

Na základě zhodnocení zvládnutého vzdělávacího obsahu (co se stihlo a co nestihlo v minulém školním roce) věnujte pozornost aktualizaci vzdělávacího obsahu pro nadcházející školní rok. Vzhledem k tomu, že se nemuselo z důvodů distanční výuky vše z původního vzdělávacího obsahu v minulém školním roce zvládnout, je vhodné pro tento školní rok naplánovat a rozvrhnout vzdělávací obsah tak, aby byl v každém z témat dostatek prostoru věnovat se i žákům, kteří mohou mít nedostatečně zvládnuté předchozí učivo.

Vhodným vodítkem pro úpravy vzdělávacího obsahu mohou být příklady pro výběr zásadního vzdělávacího obsahu pro jednotlivé vzdělávací oblasti zpracované Národním vzdělávacím institutem České republiky. Naleznete je v příloze tohoto dokumentu.

ČŠI bude sledovat, zda je plánování a rozvržení vzdělávacího obsahu upraveno tak, aby každý žák mohl dosáhnout alespoň minimální úrovně zvládnutí očekávaných výstupů z RVP ZV (vydaného v roce 2017), a zda jsou změny formálně evidovány vhodným způsobem. Školní vzdělávací program, resp. učební osnovy nemusí být speciálně pro tento školní rok upravovány, ale může být zvolena taková forma evidence, které umožní efektivně plánovat a ověřovat zvládnutý vzdělávací obsah v jednotlivých vyučovacích předmětech.

3) Přizpůsobte rozsah a hloubku výuky možnostem žáků.

Využijte svých zkušeností s růzností žáků. V žádné třídě a v žádném předmětu nejsou všichni žáci na stejné úrovni. Na základě reflexe vzdělávacích výsledků identifikujte žáky, kteří mají výraznější nedostatky plynoucí často z problematického zapojení do distanční výuky. Těmto žákům věnujte zvýšenou pozornost tak, aby se jim podařilo identifikované nedostatky doplnit, a tím snížit riziko, že se bude dále prohlubovat jejich vzdělávací deficit. Zároveň je ale nutné rozvíjet i žáky ostatní a žákům nadaným nebo majícím zájem o dané téma nebo předmět nabídnout dostatek příležitostí k jejich dalšímu rozvoji.

ČŠI bude sledovat, zda se ve výuce daří věnovat pozornost všem skupinám žáků a zda je vytvářeno příznivé učební prostředí i pro žáky, kteří zatím nedosahují dobrých výsledků.

4) Zaměřte se na zvládnutí základů u každého žáka.

Pozornost by v letošním školním roce měla být soustředěna na učení každého žáka. Vzhledem k propadům znalostí některých žáků je nutné soustředit pozornost nikoliv na probrání všeho v osnovách plánovaného

vzdělávacího obsahu plně šíří, ale na zvládnutí alespoň základů každým žákem. Důležité je akceptovat vzniklé rozdíly, poskytnout žákům maximální podporu k dosažení jejich maxima, posílit jejich sebedůvěru, že jsou schopni potíže překonat. Měřítkem úspěchu je, co se žáci skutečně naučili a je možné ověřit.

ČŠI bude sledovat, jak se učitelé při výuce soustředí na zvládnutí vzdělávacího obsahu jednotlivými žáky a zda jim v tom poskytují individualizovanou podporu.

5) Začleňujte do výuky v rámci možností také pohybové aktivity

Velmi dlouho trvající distanční vzdělávání s sebou v mnoha případech přineslo ještě dramatičtější omezení pohybových aktivit žáků, které jsou i v běžných časech u velkého množství z nich naprosto nedostatečné. Téma školní podpory pohybových dovedností žáků je tak v kontextu řešení různých dopadů pandemie opět velmi naléhavé. Učitelé, lékaři i další odborníci již dlouho upozorňují na to, že vedle ostatních problematických jevů, které s sebou dlouhá doba distančního vzdělávání přinesla, má nízká pohybová aktivita velkého množství žáků podstatný vliv na jejich současnou i budoucí zdravotní kondici i na psychickou pohodu a duševní zdraví.

Velkou výzvou je tedy také začleňování pohybových aktivit směřujících k podpoře zdraví během každodenního režimu ve školách a podpora pohybových aktivit žáků během dne, mimo hodiny tělesné výchovy. Nabízí se např. využívání aktivních přestávek, integrace tělovýchovných chviliek do různých předmětů nebo maximalizace výuky v přírodě a v terénu. Konkrétní náměty a inspirace jsou k dispozici v metodickém doporučení ČŠI [-zde-](#).

ČŠI bude sledovat, jak učitelé ve školách podporují pohybové aktivity a rozvoj pohybových dovedností žáků.

PŘÍKLADY PRO VÝBĚR ZÁSADNÍHO VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

Jak je uvedeno výše, pro příští školní rok je důležité, aby se vám, učitelkám a učitelům, podařilo dobře naplánovat a rozvrhnout vzdělávací obsah. Většina z vás to jistě po diskusi ve školním týmu zvládá. Pro někoho však může být obtížnější vybrat, co je ze vzdělávacího obsahu to podstatné, zásadní. K tomu jsme v Národním pedagogickém institutu České republiky připravili několik příkladů. Tyto příklady můžete využít při vytipování toho, co je podstatné ve vzdělávacím obsahu. Právě na tento obsah se pak můžete soustředit u žáků, kteří ho mohou mít nedostatečně zvládnutý. Příklady však také můžete využít při upřesňování plánu výuky na rok 2021/22, abyste mohli reagovat na individuální potřeby žáků a řešit případné dopady omezené výuky v uplynulém školním roce. Právě diferenciací je v nadcházejícím školním roce zřejmě to klíčové slovo. V jedné třídě jsou žáci, kteří potřebují podporu při osvojení základního obsahu, a spolu s nimi i žáci, kteří jsou připraveni postupovat dál. Smyslem příkladů je naznačit cestu, jak ze vzdělávacího obsahu vybrat to podstatné. Není třeba dohánět vše z minulého roku a probírat vše, co je v učebnicích.

Příklady vycházejí ze Standardů základního vzdělávání a Metodických komentářů ke standardům připravených již před několika lety. Na konkrétních úlohách ukazují, jak je možné vytipovat, co je ve vzdělávacím obsahu důležité. Současně však neomezují nabídku pro žáky, kterým se v loňském roce dařilo zvládnout osvojování učiva lépe (k tomu je možné použít vyšší úroveň úloh z Metodických komentářů ke standardům). Příklady jsou pouhým vodítkem a nemohou nahradit tvůrčí přístup jednotlivých učitelů a jejich individuální cit pro použití učiva ve výuce.

Pokud se vaši žáci chystají podat přihlášku na střední školu do oboru vzdělání zakončeného maturitní zkouškou, budou skládat jednotnou přijímací zkoušku ze vzdělávacích oborů Český jazyk a literatura a Matematika. Písemný test má za cíl ověřit dosažené znalosti a dovednosti uchazečů a pomoci vedení střední školy s optimálním výběrem uchazečů. Z tohoto vyplývá, že obsahem vzdělávání nemohou být pouze úlohy minimální úrovně. Nabízejte těmto žákům po osvojení základů i náročnější problémy k řešení. Jako vhodným zdrojem vám může posloužit již zmíněná publikace Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Český jazyk a literatura, resp. Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Matematika.

Zároveň, aby byla zajištěna souladnost doporučení k výběru zásadního vzdělávacího obsahu a požadavky na vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci jednotné přijímací zkoušky, bude Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání společně s didaktikou Národního pedagogického institutu revidovat obsah Specifikací požadavků pro jednotnou přijímací zkoušku v přijímacím řízení na 4leté obory středních škol. Informace o případné úpravě Specifikací pak bude školám zaslána nejpozději do konce měsíce září.

Lze předpokládat, že aktuální situace se bude lišit jak v jednotlivých školách, tak u jednotlivých učitelů. Jsou školní týmy, které připravily nový ŠVP podle nové revize RVP ZV. U nich nepředpokládáme potřebu inspirovat se našimi příklady.

A na závěr několik tipů, na co je dobré se zaměřit v době po distanční výuce.

- *Podpora psychické pohody a posilování dobrých vztahů mezi dětmi*
- *Důraz na péči o vlastní zdraví i zdraví druhých v době pandemie, především na pohybové aktivity ve škole i mimo školu*
- *Rozvoj dovednosti se učit*
- *Motivující hodnocení zaměřené na zpětnou vazbu k individuálnímu pokroku žáka*
- *Vyrovnaní zvýšených rozdílů ve výsledcích učení mezi žáky*